

Hei DJ, millaisen koneen keksisit?

Kroatian pohjoisrannikon satamakaupungista Rijekasta ponnistanut DJ Dr. Smeđi Šećer (David Blažević) haaveilee, että voisi tulevaisuudessa miksata biisit omassa mielessään. Ettei tarvitsisi seistä vain tiskin takana, vaan saisi olla yleisön seassa yökerhon lattialla joraamassa kuin hullu ja miksata samalla. Moskovan klubien kasvatti DJ Vlad COH (Vlad Kuznetsov) puolestaan haluaisi niin ikään jalkautua ihmisten joukkoon. Hyvänä tanssijana hän haaveilee kehittävänsä itselleen kaksoisolennon, toisen DJ:n, jonka kanssa vuorotella. Valitettavasti tällä hetkellä ei koko Moskovassa ole toista yhtä hyvää tanssijaa kuin hän.

Haastattelimme kahta menestynyttä DJ:tä – Vladia ja Davidia. Impulssi musiikin tekemiseen niin Venäjällä kuin Kroatiassakin lähti kokonaisvaltaisesta kiinnostuksesta hiphop-kulttuuriin. Heti zoom-keskustelun aluksi kävi selväksi, ettei bronxilainen estetiikka välity niinkään ulkoasusta, vaateista tai ronskista kielestä, vaan ammattimaisesta ja intohimoisesta suhtautumisesta musiikkiin. Hiphop loisti tietokoneen ruudulta avarana, rohkeana ja luovana elämänsenteena.

B-boy Arbatilta

Vlad Kuznetsov (s. 1977) pitää merkittävänä, että jo hänen lapsuudenkodissaan rakastettiin ja harrastettiin musiikkia. Hän pyrkii jatkamaan samaa perinnettä: koko ilta on mennyt tyttären lempimusiikkia kuunnellessa.

Vlad aloitti breakdancen 12-vuotiaana, kun oli tarpeeksi vanha liikkumaan itse metrosa. Alkuaikoina harrastustoiminta oli hyvin spontaania: kynnelle kykenevät kokoontuivat breikkaamaan Moskovan keskustassa, opettelivat liikkeitä toisiltaan ja järjestivät tanssibattleja. Lukioon mennessä Arbatin b-boysta oli tullut jo miltei ammattilainen. Kun 90-luvun talousuudistukset olivat pahimmillaan, isän ja äidin työpaikoilta ei yksinkertaisesti herunut palkkaa. Poika ruokki perhettään esiintymällä go-go-tanssijana klubeilla, joita oli Neuvostoliiton romahdettua pulpahdellut ympäri öistä kaupunkia.

Niihin aikoihin Venäjälle alkoi toden teolla virrata ulkomaista musiikkia. Ja kun rahaa vähitellen kertyi taskun pohjalle, sai c-kasettien keräily vaihtua huomattavasti kalliimpiin vinyyleihin. Niistä seurasi luonnollinen siirtymä DJ:n hommiin. Vuonna 1995 Vlad marssi Moskovan ensimmäiseen DJ-kauppaan Discooxideen ja kuunneltuaan eri levyjä osti kokeellista drum'n'bass:a, LS Diezalin *Secret Mexican Trance* -vinyylin:

Valintani oli b-puolen toinen raita *Terminator*. Se on junglen ja acid-teknon sekoitusta. Ylipäänsä tykkään eniten teknosta ja elektrosta. Kyseinen raita vain oli niin voimakas!

Tohtori Ruskea Sokeri

David Blaževićin (s. 1984) taiteilijanimen lisättiin tohtori-etuliite, kun hän väitteli insinöörityieteistä Rijekan yliopistossa 2014. Hänen nykyinen Marie Curie post doc -tutkimuksensa Tampereen yliopistolla käsittelee sitä, kuinka kotieläinten normaalien liikkeiden energiaa voisi varastoida talteen pieniin laitteisiin. Davidilla on meneillään myös iso tutkimus liittyen DJ-kulttuuriin, sillä hän on saanut pääsyn lukuisiin entisen Jugoslavian levy-yhtiöiden arkistoihin, joista löytynee runsaasti Jugoslavian ajan ikivihreitä aarteita.

Kiireinen tutkija ei ole muutama vuoteen saanut viettää villiä klubielämää eikä hänestä ikinä DJ:tä pitänyt tullakaan. Kaikki sai alkunsa alakoulusta, jolloin David kertoo olleensa yksinkertaisesti järjenvastaisesti, pakkomielteisesti hullaantunut musiikista. Tuleva tutkija etsi intohimoisesti uutta, hänestä oli tärkeää kuunnella suuria määriä aivan kaikenlaista musiikkia. Siitä alkoi karttua mittava levykokoelma.

Lukiolaisena David kiersi kaikissa kotikaupunkinsa bileissä, konserteissa ja festareilla. Kerran juhlahumusta toivuttuaan hän tuli kirjoittaneeksi rohkeaa palautetta keskustelufoorumille. Edellisen illan DJ oli niin huono, että hän päätti kavereineen lähteä kälppimään juhlista. Palautteesta sisuuntunut DJ vastasi ja haastoi nuorukaisen mukaansa: ”ensi kuussa soitan uuden keikan, jos haluat soittaa itse paremmin, tule sinne.” Emmittyään hetken David teki töitä käskettyä ja alkoi mikсата: hänen ihmetyksekseen ihmiset tanssivat, pitivät hauskaa ja se oli menoa. Tämä tapahtui vuonna 2008 Rijekassa.



DJ Vlad COH töissä. Kuva: Konstantin Lukjanov.

Levarit taisteluasemissa

Taisteluasema eli *battle position* viittaa asetelmaan, johon levysoittimet ja mikserit kasataan soiton ajaksi. Hiphop-kulttuuriin liittyy elimellisesti haaste tulla paremmaksi kuin muut, taitavammaksi, vakuuttavammaksi; kehittyä ja kehittää tekniikkaansa. Hommaan vihkiytyneille perinteinen sorminäppäryyttä vaativa vinyylillä soittaminen on ollut kunnia-asia. Vaikka Vlad käyttää tätä nykyä myös DJ-kontrollereita, Pioneeria ja Dexiä, vinyylilevyt ovat hänelle rakkaimpia. Hyvänä tapana hän pitää etsiä ne instrumentit, joilla DJ:stä itsestään on mukavinta soittaa. DJ:n itsevarmuus välittyy myös yleisölle positiivisuutena.

Vlad on tottunut vinyyliin, mutta myöntää, että uudessa teknologiassa on myös puolensa – herkäät levythän voivat vaikka vahingoittua. Uransa alkupuolella myös David pyrki hiphop -estetiikan nimissä soittamaan vain vinyylejä, mutta koska ne olivat kalliita, eikä niitä ikinä ollut tarpeeksi, hänelle kertyi paljon materiaalia mp3-muodossa ja dj-kontrollereille. Kompromissi oli soittaa 50 vinyyliä (LP-levyä) yhdellä levysoittimella rinnan mp3:n kanssa. Myöhemmin, kun ura ja pakkomielteet kasvoivat kasvamistaan, hän pystyi toteuttamaan koko illan kahdella levysoittimella ja vinyyleillä.

Kumpikaan kokeneista musikoista ei pidä vinyylejä DJ:n autenttisuuden takeena tai uudempia laitteita jonkinlaisena feikkiinä tai *half-steppinginä*, kuten David hiphop -terminä täsmentää:

Olen nähnyt fantastisia DJ:tä, jotka eivät käyttäneet levysoittimia. Olen nähnyt taitavia DJ:tä käyttämässä kontrollereita. Olen nähnyt balkanilaisten kollegojen käyttävän Seratoa niin uskomattomilla tavoilla, että kuuntelijana on mielestäni voinut nauttia heidän seteistään jopa enemmän kuin puhtaasti vinyyliseteistä. Siinä haltioituu teknologisen manipulaation mahdollisuuksista. Kyse on oikean asean valinnasta ja siitä, kuinka taitavasti sitä oppii hallitsemaan.

Molemmat haastateltavat kertovat käyttäneensä ja nähneensä muiden käyttävän niin Serato- kuin Traktor -kontrollereita, vaikka Davidin mielestä autenttisuutta tavoittelevat DJ:t suosivat usein enemmän Seraton teknologiaa. DJ-maailmassa hiphop-kulttuurista tuttu niin sanottu “Keep it real” -mantra (“Pysy aitona”) elää vahvana. Tekniikan lisäksi se ohjaa lainaamaan tai käyttämään musiikkia, joka edustaa hiphopin kultaista kautta 1988–1992, Boom bap -tyyliin ja MPC-kontrolleriin perustuva estetiikkaa. Hyvin tavallista on käyttää kultaisen kauden tyyliä höysteenä uuden teknologian rinnalla.

DJ sytyttää yleisön

DJ-teknologiaan liittyvät kysymykset tuntuvat kokeneista tiskijukista lähinnä kikkailulta. Heti perään Vlad lisää, että tärkeintä on joka tapauksessa saada yleisö syttymään ja esittää hyvää musiikkia. Musiikin valintaan vaikuttaa hänen mukaansa salin tunnelma, ei niinkään teknologia. Myös David kertoo, ettei häntä kiinnosta bileisiin mennessä DJ:n käyttämä tekniikka. Kun hän käy ulkona, hän haluaa päästä tanssimaan:

DJ:n ainoa tehtävä on virittää ihmiset hauskanpitoon. Sen hän voi tehdä niillä keinoin kuin parhaaksi näkee!

DJ:n tehtävä on saada ihmiset rentoutumaan ja pitämään hauskaa kanssaan, napata yleisön sympatiat. Davidin mukaan keikalle on jopa mahdotonta valmistautua täysin. Useinkaan DJ ei tiedä, mitä hänellä on illalla vastassa, millä mielellä väki on tulossa. Kokemuksen myötä DJ oppii lukemaan ihmisiä, hänestä tulee ”empaattinen sensori”:

Lavalle tullessaan sitä ottaa juoman, katselee ihmisjoukkoa, juttelee promoottorin kanssa, jututtaa myös yleisöä, ja siitä saa suunnilleen sen tunteen, miten toimia. Se on vähän kuin *scalpingia*.

Tulkitsemme, että päänahkojen repimisen sijaan David tarkoittaa skalppauksella hienovaraista tunteiden vaihtelun tunnistamiseen liittyvää kaupankäyntistrategiaa. Hänen mukaansa jokaiseen keikkaan kuuluvat omat ylä- ja alavireensä, jotka on tunnistettava. Pohjimmiltaan DJ:n työtä on sommitella yön tunteet oikein. Keikoille valmistautuessaan David kuuntelee runsaasti musiikkia. Yhden yön soittoon hän ottaa mukaansa yleensä noin 80 älppäriä (LP-levyä) ja 150 7-tuumaista levyä (singleä), ja järjestää ne siten, että illaksi suunniteltu musiikki on



DJ Dr. Smeđi Šećer töissä. Kuva: Tonči Darlić.

helppo löytää. Paikan päälle tultaessa hänellä on päässään 2–3 vaihtoehtoista 15–20 minuutin mittaista introa ja outroa. Niidenkään koostumus ei riipu genrestä, vaan oikeasta fiiliksestä.

Vlad korostaa valmisteluissa hyvien promoottorien roolia – heidän tehtävänsä on yrittää ennustaa, millainen ilta on tulossa. Keikkojaan varten Vlad suorittaa aina etukäteen jonkinlaisen levyvalinnan, mutta kantaa varmuuden vuoksi mukanaan enemmän materiaalia kuin tarvitaan. Hänen settinsä eivät koskaan pyöri yhden genren ympärillä, vaan illan aikana yleisölle on tarjolla mahdollisimman monenlaista musiikkia. Vlad nauttii, kun saa yllätettyä yleisönsä, joka yhtäkkiä tunnistaa vaikkapa epätyypillisestä biisin pätkästä tutun artistin. Hän saattaa soittaa harvinaisiakin levyjä opettaakseen väkeä kuuntelemaan uutta. David on samalla linjalla: hänen mukaansa on tärkeää yrittää kiinnittää ihmisten huomio musiikkiin, jopa niin että he kysyvät: mitä helvettiä sä teet, DJ?

DJ ei kuulu galleriaan

Ihmisten kanssa tehtävässä työssä on aina draaman ainekset käsillä. Vlad ja David kertovat, että joskus DJ:n eteen saattaa tulla katastrofaalisia iltoja, jolloin ei yksinkertaisesti onnistu tyydyttämään ketään, ei itseään eikä yleisöä. Myös kaikki ihmisten keksimä tekniikka on haurasta. Laitteiden toiminnasta aiheutuvat ongelmat heijastuvat DJ:n olotilaan, hän alkaa hermoilla, eikä seuraa yleisöä. Jos itse ei ole oikeassa tunnelmassa, ei sitä voi välittää yleisöllekään. Vinyyli on vihoviimeisen huomionkipeä työkalu: sillä on rajoitteensa ja siihen sisältyy isoja riskejä. Jos taas DJ:llä on laaja digitaalinen kokoelma käytössään, se saattaa pelastaa. Mutta oikean biisin löytäminen suuresta valikoimasta on ehkä vieläkin vaikeampaa.

David nauttii eniten, kun soittaa intiimiä musiikkia pienissä paikoissa. Kokemusta on kertynyt valtavistakin areenoista, mutta hän palaa mieluiten niihin, joissa voi olla lähellä yleisöä ja tanssia heidän kanssaan. David pohtii, että tuntemattomille ihmisille soittaminen voi olla tylsää. Yksi hänen lempipaikoistaan onkin kotikaupungin klubi, jossa hän on soittanut joka viikonloppu vuosien ajan. Kun tanssii pidemmän aikaa yhdessä, alkaa tuntua kuin oltaisiin yhtä perhettä.

Vlad kertoo nauttivansa soittamisesta pienemmissä kaupungeissa. Kiertueilla Venäjän provinseissa ja Ukrainassa vastaanotto on ollut vilpitöntä, iloista ja railakasta. Metropoleissa kuten Moskovassa yleisö on jotenkin välinpitämättömämpää, mikä saattaa johtua siitä, että DJ:tä ja klubeja on niin paljon. Monesti tuntuu siltä, että väki tulee vain näyttäytymään, eikä varsinaisesti ole musiikin perässä.

Molemmat miehet ovat panneet merkille, että DJ:t joutuvat yhä usein soittamaan tilaisuuksissa, joissa heidän taitonsa eivät pääse varsinaisiin oikeuksiinsa. Moni DJ on nykyään brändi, jota käytetään sellaisenaan. Mutta gallerian avajaisissa ja sen kaltaisissa klinisissä tilaisuuksissa on aina tylsää soittaa! Miksi ihmeessä tarvitaan elävää taustamusiikkia, jos ihmiset tulevat katsomaan lähinnä vain toisiaan? Silloin sopii panna vaikka Spotifystä jotain soimaan, David huomauttaa.

Mixing the unmixable – mieletön miksaus

Pääasiassa DJ:n työtä harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia uudestaan ja uudestaan. Kun David vielä teki DJ-keikkoja päivätyökseen, hänellä oli selvä rutiini. Aina kun lapset menivät päiväkotiin, hän istui alas ja kuunteli koko päivän musiikkia. Kaikki biisit pitää tuntea

läpikotaisin, pitää tunnistaa kohdat, joissa raita yhtäkkiä hajoaa. Kun DJ muistaa jokaisen raidan ulkoa, hänen ei enää tarvitse miettiä, miten miksa.

Miksaus onkin Davidin mukaan toinen osa-alue, jota DJ:n pitää harjoitella. Noin 40 minuuttia käsitöitä päivässä tekee tarkemmaksi. Kun opittuja temppuja toistetaan 20 tai 30 kertaa, ne alkavat olla lihasmuistissa. Se on samanlaista kuin harjoittelisi viulunsoittoa. Vlad kertoo, että alkuaikoina hän saattoi harjoitella nopeutta jopa pari tuntia joka päivä. Ensimmäisen levysoittimensa hän sai lahjaksi ystävältään, yhdeltä Moskovan perinteikkään Propaganda-klubin vakiosoittajista, kun tämä ei enää sitä tarvinnut. Tätä nykyä Vlad on yhtä hyvä ja kuulee jo päässään, miten ja missä kohtaa tulisi miksa.

Sekä Vlad että David nauttivat haasteista: kun harjoittelee paljon pystyy yhdistämään sellaisia kappaleita ja genrejä, joita ennen piti mahdottomana. Uudet teknologiat tekevät muusiikin esittämisestä innovatiivisempaa ja intuitiivisempaa. Teknologiasta tulee DJ:lle eräänlainen supervoima: työkalujen ja hyvän soittolistan avulla pyritään tunteiden hallitsemiseen.

Yhdeksi parhaista kokemuksistaan David nimeää keikan, jossa soitti yhdessä Rijekan big bandin ja paikallisen romaniyhtyeen kanssa. Hän tuli paikalle oman kokoelmansa kanssa ja alkoi vain skrätsätä, eli pyörittää soivaa vinyylilevyä rytmikkäästi yhteen bändiläisten kanssa. Viime keväästä lähtien, löydettyään sopivan tietokoneohjelman, hän on säveltänyt myös omaa musiikkia. Myös Vlad unelmoi oman musiikin kirjoittamisesta, mutta aikaa perheellisellä miehellä ei ole siihen vielä riittänyt.

David on huomannut, että uutta teknologiaa kummastellaan helposti. Aina on joku, jonka mielestä ennen oli kaikki paremmin. Vinyylit, c-kasetit, cd:t, mp3. Radio, televisio, internet. Mutta vain muutos on pysyvää – aina tulee joku, joka valloittaa vanhan paikan. Hän kiteyttää, että DJ on teknologian käyttäjä – musiikkielämän toisintaja, uudistaja ja kehittäjä. Vlad iloitsee, että uuden teknologian ansiosta yhä suurempi määrä ihmisiä saa tehdä itse musiikkia, pääsee ilmaisemaan itseään paremmin. Musiikin tekeminen on nykyään halvempaa ja helpompaa. Lahjakkaat ihmiset pääsevät helpommin esille. Mitä enemmän muusikkoja, sitä parempi on juhla. Me täällä maapallolla olemme sitä varten, että saisimme jotain luotua, ja luomiseen tarvittavat koneet ovat kuten David asian kiteyttää: *weapon of choice* – kukin valitsee aseensa.

Teksti: **Dragana Cvetanović ja Riku Toivola**